

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 507/2018-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Konečný, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 17 C 141/2016 z 20. apríla 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júna 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie

svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 17 C 141/2016 z 20. apríla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa podala okresnému súdu žalobu o určenie vlastníckeho práva s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia, konanie je okresným súdom vedené pod sp. zn. 17 C 141/2016 (ďalej len „súdne konanie“) proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“).

Okresný súd uznesením sp. zn. 17 C 141/2016 z 11. júla 2017 súdne konanie zastavil a nepriznal žalovanému náhradu trov konania.

Následne na základe sťažnosti podanej sťažovateľkou proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 17 C 141/2016 z 11. júla 2017 okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľky zamietol a zároveň rozhodol o vrátení súdneho poplatku sťažovateľke.

Sťažovateľka v sťažnosti prezentuje a bližšie rozvádza svoj názor o tom, že okresný súd porušil zákaz retroaktivity právnych predpisov, a teda nepostupoval konformne s ústavou. Napadnuté uznesenie okresného súdu považuje za formalistické, v rozpore so zásadou materiálneho právneho štátu, v ktorom absentujú jasné a zrozumiteľné odpovede na relevantné právne a skutkové otázky, v dôsledku čoho podľa jej názoru napadnuté uznesenie trpí vadou nepreskúmateľnosti a vykazuje znaky arbitrárnosti.

Sťažovateľka je toho názoru, že napriek skutočnosti, že novela zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) uskutočnená zákonom č. 152/2017 Z. z. zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších

predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela zákona o súdnych poplatkoch“), nepôsobí retroaktívne, okresný súd v napadnutom uznesení poskytol v dôsledku „*chýbajúcich prechodných ustanovení*“ retroaktívny výklad tejto normy a „*spojil právne následky podľa novej právnej úpravy so skutočnosťou (zaplatenie súdneho poplatku), ktorá nastala pred jej účinnosťou*“.

Podstata sťažovateľkinej argumentácie spočíva v tom, že „... *rozhodná skutočnosť (uplynutie lehoty na zaplatenie súdneho poplatku) nastala pred účinnosťou novely ZoSP, teda ani pri posudzovaní účinkov rozhodných skutočností nie je na mieste aplikácia novelizovaných ustanovení. Uvedené platí o to viac, že nová právna úprava je pre Sťažovateľa menej priaznivá. Keďže rozdiel v právnej úprave pred a po novele tkvie v tom, či bol poplatok zaplatený v lehote podľa výzvy na jeho zaplatenie alebo až po jej uplynutí, bolo podľa názoru Sťažovateľa zrejmé, že ak bola výzva doručená Sťažovateľovi a aj márne uplynutie lehoty v nej uvedenej nastalo pred účinnosťou novely, súd nemôže aplikovať ustanovenia v znení, ktorého účinnosť nastala po týchto skutočnostiach. Sťažovateľ mal za to, že prvoinštančný súd môže aplikovať novelizované ustanovenie § 10 ods. 3 ZoSP len v tom prípade, ak by výzva na zaplatenie bola doručená po účinnosti novely ZoSP. V posudzovanom prípade to predpokladá zrušenie Uznesenia, nakoľko nedošlo k naplneniu dôvodov podľa tohto ustanovenia. V tomto smere je nesprávne i poučenie súdu, že v sťažnosti nemožno namietat skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľ uvádzal, že chýbajúce prechodné ustanovenia k predmetnej novele nie sú skutočnosťou, ktorá by umožňovala súdu aplikovať a interpretovať zákon spôsobom, ktorý porušuje zákaz retroaktivity ako jeden z princípov právneho štátu a porušuje právo žalobcu na prístup k súdu, navyše vo veci, ktorá sa týka ochrany jeho vlastníctva (čl. 20 Ústavy).*“.

Sťažovateľka namieta, že okresný súd v napadnutom uznesení nevenoval pozornosť právne významným okolnostiam, a to dátumu doručenia výzvy a dňu účinnosti novely zákona o súdnych poplatkoch, napriek skutočnosti, že sťažovateľka na tieto skutočnosti výslovne poukázala. Podľa jej názoru okresný súd v napadnutom uznesení neuviedol žiadne

dôvody na odmietnutie jej argumentov a ani nevysvetlil, z akého dôvodu jej argumenty nie sú právne relevantné v posudzovanom prípade.

V sťažnosti sťažovateľka upriamuje pozornosť ústavného súdu na «... *postup Porušovateľa v iných konaniach, kde súd po nadobudnutí účinnosti novely ZoSP po 1. 7. 2017 doručoval výzvy opätovne, prípadne upozornil na zmenu zákona (napr. v konaniach pod sp. zn. 15 C/127/2016, 16 C/141/2016)*...

... Je zrejmé, že ten istý súd postupuje rozdielne, pričom postup súdu v uvedených konaniach možno na rozdiel od postupu súdu v tomto prípade považovať za súladný s požiadavkou, aby vnútroštátne súdy napomáhali realizácii základného práva na spravodlivý proces. Rozdielne rozhodovanie resp. postup súdu v skutkovo obdobných veciach istotne nevedie k právnej istote, ktorý je jedným zo základných princípov právneho poriadku Slovenskej republiky a nevedie ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06). Tiež možno skonštatovať, že postup v uvedenom prípade môže vyvolať oprávnené pochybnosti o fungovaní všeobecného súdnictva v Slovenskej republike, nakoľko Uznesenie 2 je formalistické, vychádza z ústavne nesúladnej resp. účelovej interpretácie ustanovení ZoSP, z čoho je jednoznačne zrejmý úmysel súdu „zbaviť sa veci.“ Tento úmysel vyplýva i z odôvodnenia Uznesenia 2, kde súd uvádza, že má vedomosť o viacerých konaniach, avšak toto nijako nezohľadňuje, ba posudzuje to na „tarchu strany“. Namiesto toho, aby vo veci konal, súd rozhodol o vrátení súdneho poplatku.».

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 17 C/141/2016-40 zo dňa 20. 4. 2018 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra, sp. zn. 17 C/141/2016-40 zo dňa 20. 4. 2018 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Nitra je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia 390,50 € vrátane DPH na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne

neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (ďalej aj „označené práva“) napadnutým uznesením okresného súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd po preskúmaní predmetu tejto sťažnosti týkajúcej sa napadnutého uznesenia okresného súdu a v kontexte svojich zistení dospel k záveru, že použitá argumentácia sťažovateľky v sťažnosti je totožná s jej právnou argumentáciou, ktorú použila v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 22. decembra 2017, ktorou sa ústavný súd už zaoberal v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 159/2018. V uvedenom konaní sťažovateľka na základe identickej argumentácie taktiež namietala právne závery okresného súdu, ktorý rozhodol o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu v inom súdnom konaní.

Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 159/2018 z 22. marca 2018 odmietol sťažnosť sťažovateľky doručenej ústavnému súdu 22. decembra 2017. Uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 4. júna 2018.

Sťažovateľka zastúpená tým istým právnym zástupcom sa sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. júna 2018 domáha vyslovenia porušenia označených práv napadnutým uznesením okresného súdu na tom istom právnom základe ako sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. decembra 2017. Sťažovateľke sú tak nepochybne známe dôvody odmietnutia sťažnosti vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 159/2018, ako aj vyslovený právny názor ústavného súdu na danú právnu problematiku, v dôsledku čoho nie je potrebné uvádzať tie isté dôvody odmietnutia, ako to je aj v prípade tejto sťažnosti.

Vzhľadom na uvedené sa preto ústavný súd plne stotožňuje s dôvodmi svojho predchádzajúceho rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 159/2018 z 22. marca 2018.

Ústavný súd v posudzovanom prípade nemá dôvod meniť svoj už vyslovený právny názor, a preto v podrobnostiach odkazuje na už citované svoje skoršie rozhodnutie, v dôsledku čoho pristúpil k odmietnutiu tejto sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Nad rámec uvedeného považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch platného a účinného pred 1. júlom 2017 i po 1. júli 2017 ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, návrhu na začatie konania, dovolania alebo kasačnej sťažnosti, súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

Rozhodnou skutočnosťou v posudzovanom prípade je skutočnosť, že tak, ako to uviedol aj okresný súd, povinnosťou sťažovateľky bolo zaplatiť súdny poplatok za žalobu s podanou žalobou, prípadne na základe výzvy súdu. Okresný súd v napadnutom

uznesení uvádza, že výzvou z 12. mája 2016, ktorá bola sťažovateľke doručená 10. júna 2016, ju okresný súd vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu vo výške 99,50 € a podaním zo 16. júna 2016 požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením sp. zn. 17 C 141/2016 z 8. augusta 2016 sťažovateľke nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Následne okresný súd lustráciou zistil, že zo strany sťažovateľky súdny poplatok nebol uhradený.

Vzhľadom na uvedené okresný súd uznesením sp. zn. 17 C 141/2016 z 11. júla 2017 súdne konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu. Okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu sp. zn. 17 C 141/2016 z 11. júla 2017 zamietol.

V čase vydania uznesenia sp. zn. 17 C 141/2016 aj v čase vydania napadnutého uznesenia (ďalej aj „uznesenia vydané v súdnom konaní“) bola platná a účinná novela zákona o súdnych poplatkoch. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení platnom a účinnom po 1. júli 2017 prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak bol súdny poplatok zaplatený v lehote určenej súdom podľa odseku 1 alebo ak sú na to dôvody podľa odseku 2. Prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku aj vtedy, ak bolo konanie prerušené podľa osobitného predpisu a správca v ňom pokračuje namiesto poplatníka.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že následok nezaplatenia súdneho poplatku vo forme zastavenia konania bol ustanovený v § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ktoré bolo totožné pred aj po novele zákona o súdnych poplatkoch. Rozdielnosť postupu konajúceho súdu sa po novele zákona o súdnych poplatkoch prejavila v jedinom možnom postupe konajúceho súdu v prípade, že súdny poplatok zaplatený nebol ani do uplynutia lehoty určenej vo výzve okresného súdu. Novelizovaný § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch nepripúšťa možnosť konajúceho súdu zrušiť uznesenie o zastavení konania v prípade, ak bude súdny poplatok uhradený do konca lehoty na podanie odvolania (teraz sťažnosti, pozn.), tak ako to bolo pred novelou zákona o súdnych poplatkoch.

Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené stotožňuje so záverom okresného súdu v napadnutom uznesení, podľa ktorého okresný súd má pri rozhodovaní povinnosť postupovať v zmysle platnej úpravy týkajúcej sa zastavenia konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku a keďže zákon o súdnych poplatkoch neobsahuje prechodné ustanovenia k zmenám, ktoré nastali od 1. júla 2017, okresný súd mal povinnosť postupovať podľa aktuálnej právnej úpravy, ktorá sťažovateľke neumožňuje využiť možnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu v lehote na podanie odvolania (teraz sťažnosti, pozn.).

Ústavný súd dodáva, že v posudzovanom prípade nejde o retroaktívne pôsobenie právnej normy, ale o uplatnenie princípu okamžitej použiteľnosti (novej) procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Zmyslom tohto princípu je zabezpečiť hladký a bezproblémový procesný režim súdnych konaní. Tento princíp je procesnému právu natoľko imanentný, že sa nemusí explicitne vyjadrovať v prechodných ustanoveniach procesnej úpravy – platí aj bez toho, aby bol vyjadrený. Ide o prejav pôsobnosti právnych noriem do budúcnosti (bližšie pozri Števíček, M. : O temporalite procesných noriem [malé praktikum z teórie práva); Bulletin slovenskej advokácie, 21, 2015, č. 3, s. 22 – 30].

Ústavný súd v kontexte posudzovaných okolností dodáva, že sťažovateľka, zastúpená v súdnom konaní kvalifikovaným právnym zástupcom, mala v rámci tzv. legisvakačnej lehoty (*vacatio legis*), teda do 1. júla 2017, dostatočný časový priestor na to, aby sa oboznámila so zmenou právnej úpravy.

Reagujúc na sťažnostné námietky sťažovateľky týkajúce sa „*rozdielneho postupu a rozdielneho rozhodovania v iných obdobných veciach*“ ústavný súd v závere len stručne dodáva, že vo svojej judikatúre sa už neraz vyjadril i k otázke prípadnej rozdielnej interpretácie všeobecne záväzných právnych predpisov v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd v kontexte zmieneného zastáva názor, že nie je jeho úlohou zjednocovať rozhodovaciu prax všeobecných súdov, lebo zjednocovanie rozhodovacej praxe je vecou odvolacích súdov, resp. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (I. ÚS 199/07, I. ÚS 235/07, I. ÚS 256/08).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2018